

Nazwa projektu Ustawa o zrównoważonym rozwoju miast Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Katarzyna Pełczyńska-Nałęcz – Minister Funduszy i Polityki Regionalnej Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Jakub Sawulski – z-ca dyrektora Departamentu Rozwoju Regionów, tel. 22 273 76 13, mail: jakub.sawulski@mfi.gov.pl Aldona Kmiecik – Departament Rozwoju Regionów, tel. 22 273 88 76, mail: aldona.kmiecik@mfi.gov.pl	Data sporządzenia Źródło: priorytet Nr w wykazie prac UPR03 PRO – projekt priorytetowy (P58)
---	--

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Zmiany struktury osadniczej prowadzą do sytuacji, w której na terenach wokół dużych i średnich miast geografia problemów nie pokrywa się ze strukturami administracyjnymi, które mogłyby im zaradzić. Taki charakter mają m.in. procesy chaotycznej, niekontrolowanej suburbanizacji, kwestia dostępności transportowej, zanieczyszczenie powietrza. Reakcją na pojawianie się takich problemów są działania jednostek samorządu terytorialnego podejmowane w ramach stowarzyszeń lub porozumień, a także liczne, oddolne inicjatywy legislacyjne największych aglomeracji zmierzające do powołania związku metropolitalnego.

Obecnie polskie miasta mierzą się z pogłębiającymi się wyzwaniami o charakterze demograficznym, przestrzennym, finansowym i instytucjonalnym. Istotą problemu jest spłot negatywnych zjawisk, które oddziałują na siebie wzajemnie i prowadzą do strukturalnego osłabienia skuteczności działania samorządów miejskich oraz pogarszania się jakości życia mieszkańców.

Jednym z najpoważniejszych wyzwań, rzutującym na wszystkie inne obszary, jest depopulacja i starzenie się społeczeństwa. Prognozy demograficzne wskazują na systematyczny spadek liczby ludności w większości miast poza tymi największymi (Warszawą, Kraków, Wrocław, Poznań) a także na istotny ubytek osób w wieku produkcyjnym – nawet o 35–40% w niektórych województwach. Proces ten prowadzi do zmniejszenia bazy podatkowej samorządów, ograniczenia dostępności zasobów ludzkich na rynku pracy oraz stopniowej utraty funkcji społeczno-gospodarczych, szczególnie w miastach małych i średnich. Jednocześnie rośnie liczba osób starszych, o szczególnych potrzebach, co stawia przed miastami dodatkowe wyzwania związane z dostępnością przyjaznej dla nich przestrzeni i usług publicznych odpowiedniej jakości.

Równolegle rozwija się zjawisko niekontrolowanej suburbanizacji, czyli chaotycznego rozlewania się zabudowy poza granice administracyjne miast. Mieszkańcy przenoszą się na tereny podmiejskie w poszukiwaniu tańszych mieszkań i w teorii spokojniejszego otoczenia, ale nadal codziennie korzystają z usług i infrastruktury miasta centralnego.

Brakuje korelacji między miejscem zamieszkania, miejscem korzystania z usług, a miejscem płacenia podatków. W efekcie główne ośrodki miejskie ponoszą nieproporcjonalne koszty utrzymania transportu, edukacji, ochrony zdrowia i infrastruktury, nie otrzymując w zamian odpowiednich dochodów.

Problem ten pogłębia dodatkowo niedostateczna jakość planowania przestrzennego na poziomie lokalnym. Nowa zabudowa powstaje często w sposób przypadkowy, bez zabezpieczenia odpowiedniej infrastruktury i usług publicznych. Prowadzi to do chaosu przestrzennego, zwiększa koszty inwestycji publicznych, powoduje uzależnienie od transportu samochodowego, ogranicza efektywne wykorzystanie gruntów oraz przyczynia się do degradacji środowiska. Taki model rozwoju jest nie tylko niekorzystny ekologicznie, ale także nieefektywny ekonomicznie i społecznie. Dodatkowo, brak narzędzi efektywnej współpracy miasta centralnego oraz gmin podmiejskich

uniemożliwia pełną integrację transportu publicznego, w tym systemów miejskich i podmiejskich, ogranicza efektywność sieci transportowej oraz zmniejsza dostępność przestrzenną i mobilność codzienną mieszkańców.

Wszystkie te procesy mają bezpośredni wpływ na sytuację finansową jednostek samorządu terytorialnego (JST).

Malejące dochody z podatków, rosnące koszty utrzymania rozproszonej infrastruktury oraz presja na realizację zadań własnych sprawiają, że wiele samorządów nie jest już w stanie finansować nawet bieżących potrzeb.

To z kolei pogarsza jakość usług publicznych, zwiększa niezadowolenie mieszkańców i przyspiesza odpływ ludności – szczególnie młodych, aktywnych zawodowo osób – do bardziej konkurencyjnych i lepiej zorganizowanych ośrodków.

Na konieczność wzmocnienia współpracy między miastem centralnym i samorządami wokół miast należy spojrzeć również z punktu widzenia strukturalnych relacji JST różnego szczebla. Liczne raporty eksperckie (Izdebski 2010, Hausner 2014, Swianiewicz 2014, Janas, Jarczewski 2017, Sześciło 2019) wskazują na problemy związane z barierami współpracy międzygminnej oraz między miastami na prawach powiatu i otaczającymi je powiatami. Ta ostatnia kwestia była też w pierwszych latach po reformie administracyjnej 1998 r. podnoszona przez rząd oraz obie izby parlamentu, jako domagająca się reakcji wada ustrojowa. W przywołanych raportach podkreśla się istnienie licznych rozwiązań prawnych i finansowych generujących konflikty lub zniechęcających do współpracy, a zarazem niewiele mechanizmów do tej współpracy zachęcających.

Istniejące formy współpracy JST, ustanowione przepisami ustaw samorządowych – tj. związki komunalne (zw. gminne, zw. powiatowo-gminne, zw. powiatów), porozumienia oraz stowarzyszenia JST – są nieadekwatne do realizacji tak przekrojowego zadania, jakim jest zintegrowane zarządzanie miastem i powiązanym z nim miejskim obszarem funkcjonalnym (MOF), ponieważ:

1) Porozumienia JST:

mają charakter zadaniowy i najczęściej dwustronny. Służą realizacji konkretnych zadań publicznych, ale nie tworzą trwałych struktur współpracy ani nie zapewniają koordynacji działań w wielu sektorach jednocześnie.

2) Związki komunalne (zw. międzygminne, zw. powiatowo-gminne, zw. powiatów):

mają osobowość prawną, własny budżet i organy zarządzające, a także możliwość uchwalania strategii rozwoju ponadlokalnego. Jednak w praktyce ich działalność koncentruje się głównie na realizacji pojedynczych zadań komunalnych, takich jak transport czy gospodarka odpadami. Wynika to z braku systemowych narzędzi i mechanizmów wspierających prowadzenie polityki rozwoju – zarówno w zakresie planowania strategicznego, jak i przestrzennego, co ogranicza ich zdolność do kompleksowego zarządzania miejskimi obszarami funkcjonalnymi. W efekcie związki komunalne nie są wystarczającym narzędziem do prowadzenia zintegrowanej polityki rozwoju w skali MOF.

3) Stowarzyszenia JST:

działają na podstawie ustawy o stowarzyszeniach; ich głównym celem jest reprezentacja interesów JST oraz realizacja projektów, często finansowanych ze środków UE. Nie posiadają kompetencji do wykonywania zadań publicznych ani prowadzenia polityki rozwoju.

4) Partnerstwa publiczno-prywatne:

umożliwiają realizację inwestycji z udziałem kapitału prywatnego; sprawdzają się przy dużych projektach infrastrukturalnych, ale mają ograniczoną funkcję w planowaniu rozwoju obszaru jako całości.

5) Lokalne Grupy Działania:

skoncentrowane na wdrażaniu lokalnych strategii rozwoju w ramach narzędzia: Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność; działają głównie na obszarach wiejskich i miejsko-wiejskich, z ograniczonym wpływem na planowanie przestrzenne i transport.

6) Spółki komunalne / międzygminne:

realizują wybrane zadania publiczne w formie spółki prawa handlowego; nie posiadają kompetencji do prowadzenia zintegrowanej polityki rozwoju ani planowania przestrzennego.

7) Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT):

stanowią instrument finansowy i techniczny służący koordynacji projektów w ramach MOF;
nie są formą organizacyjną współpracy JST, lecz narzędziem wdrażania funduszy UE.

Proponowane przepisy prawne wypełniają istniejącą lukę normatywną poprzez wprowadzenie *związku rozwojowego*, który wyrasta z formuły związku komunalnego, ale jego zakres działania wykracza poza realizację jednego zadania publicznego. Konieczność precyzyjnego uregulowania form współpracy między JST stanowi zatem istotne wyzwanie dla skutecznego wdrażania instrumentów terytorialnych polityki spójności, ograniczając możliwość pełnego powiązania ich realizacji z prowadzeniem ponadlokalnej i lokalnej polityki rozwoju.

Warto podkreślić, że także samorządy i korporacje samorządowe od lat postulują stworzenie lepszych warunków prawnych dla współpracy w ramach MOF oraz współpracy MOF z samorządem województwa i rządem wskazując na brak trwałych i stabilnych mechanizmów umożliwiających koordynację działań podejmowanych na różnych szczeblach zarządzania polityką rozwoju. Niewystarczające określenie legislacyjnych form współpracy JST w ramach MOF jest również wyzwaniem związanym z wdrażaniem instrumentów terytorialnych polityki spójności - ZIT.

Na konieczność wypracowania rozwiązań ustawowych dla MOF zwrócono uwagę także w Krajowej Polityce Miejskiej 2030 (KPM 2030), zgodnie z którą polityka rozwoju ośrodków miejskich powinna coraz wyraźniej dostrzegać korzyści, jakie niesie współpraca z otoczeniem, czyli gminami sąsiadującymi i powiązаныmi funkcjonalnie. Te wzajemne relacje, umiejętność rozwiązywania ponadlokalnych problemów i czerpanie wzajemnych korzyści stanowiąć będzie o przewadze konkurencyjnej całych MOF. W KPM 2030 wskazano jednocześnie na potrzebę opracowania ustawy o zrównoważonym rozwoju miast, w której znajdą się rozwiązania umożliwiające współpracę i koordynację rozwoju dla różnej wielkości miejskich obszarów funkcjonalnych.

Ponadto projekt średniookresowej strategii rozwoju kraju – Strategia Rozwoju Polski do 2035 roku, uznaje wspieranie miejskich obszarów funkcjonalnych miast, zwłaszcza miast średnich, za kluczowy element policentrycznego rozwoju kraju, podkreślając ich rolę jako lokalnych i regionalnych biegunów wzrostu oraz centrów świadczenia usług publicznych. Dokument ten akcentuje jednocześnie znaczenie współpracy w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych, zakładając ścisłą koordynację działań miasta centralnego z gminami podmiejskimi w zakresie planowania przestrzennego, transportu, infrastruktury technicznej i społecznej, ochrony środowiska i rozwoju rynku pracy.

Biorąc powyższe pod uwagę, główne cele proponowanej regulacji to:

- 1) wzmocnienie policentrycznego charakteru sieci osadniczej Polski i efektywniejsze prowadzenie polityki miejskiej, jako elementu systemu zarządzania rozwojem kraju, w tym stworzenie nowych i stabilnych form współpracy rządowo-samorządowej;
- 2) przygotowanie rozwiązań prawnych poprawiających zarządzanie zrównoważonym rozwojem w miastach i ich obszarach funkcjonalnych poprzez usprawnienie współpracy między działającymi na ich terenie samorządami oraz wzmocnienie ich zdolności do współtworzenia rozwiązań o charakterze ponadlokalnym;
- 3) usprawnienie procesów decyzyjnych oraz wykonywania zadań publicznych w kluczowych z perspektywy zrównoważonego rozwoju obszarach takich jak: transport publiczny i mobilność, czy planowanie zrównoważonego rozwoju miast.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Projektowana ustawa wprowadza *związki rozwojowe* jako ramę stałej, kompleksowej współpracy JST – gmin i powiatów – w zakresie koordynacji działań rozwojowych oraz integracji usług publicznych w MOF.

Ustawa określa ustrój i zasady funkcjonowania *związków rozwojowych*. Reguluje zasady tworzenia *związku rozwojowego*, zakres jego działania, władze, jednostki organizacyjne, finanse.

Związek rozwojowy ma być wielozadaniowym związkiem JST, odpowiadającym za wykonywanie wskazanych w projekcie ustawy zadań publicznych, takich jak planowanie rozwoju, koordynowanie kierunków rozwoju edukacji z uwzględnieniem potrzeb rynku pracy, integrowanie organizatorów publicznego transportu zbiorowego, wspieranie mobilności miejskiej, adaptacja do zmian klimatu i ochrona środowiska, opiniowanie inwestycji celu publicznego w zakresie transportu, promocja *związku rozwojowego* i jego obszaru.

Związek rozwojowy będzie mógł pełnić także funkcję koordynującą wykonywanie zadań gmin i powiatów z zakresu innych polityk publicznych, na podstawie własnego statutu i zawieranych porozumień. Statut będzie określał m. in. sposób funkcjonowania organów związku, organizację jego działań, zakres współpracy w obszarach nie objętych zadaniami własnymi związku. Istotą regulacji jest możliwość dostosowania rozwiązań statutowych do zróżnicowanych problemów poszczególnych obszarów, skali ich występowania, zakresu i możliwych form współpracy.

Ustawa przewiduje dwa tryby tworzenia *związków rozwojowych*. Związek może zostać utworzony od nowa lub powstać w wyniku przekształcenia istniejącego związku międzygminnego, powiatowo-gminnego lub stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, zwłaszcza jeżeli podmioty te posiadają znaczący dorobek prawny, inwestycyjny, majątkowy lub finansowy, a w szczególności gdy pełniły funkcję związku zintegrowanych inwestycji terytorialnych (ZIT).

W obu tych sytuacjach inicjatywa dotycząca utworzenia *związku rozwojowego* jest w gestii miasta centralnego oraz jednostek samorządu terytorialnego wchodzących w skład miejskiego obszaru funkcjonalnego. Jednostki te opracowują projekt statutu oraz wniosek o utworzenie związku, który kierowany jest do wojewody. Wojewoda dokonuje weryfikacji formalnej wniosku i przekazuje go ministrowi właściwemu do spraw rozwoju regionalnego – w celu oceny zgodności wniosku ze średniookresową strategią rozwoju kraju i krajową strategią rozwoju terytorialnego. Następnie, minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego przekazuje wniosek wraz ze swoją opinią ministrowi właściwemu do spraw administracji publicznej – w celu oceny zgodności wniosku i projektu statutu z przepisami ustawy.

Pozytywne zaopiniowanie stanowi podstawę dla ministra właściwego do spraw administracji publicznej do zainicjowania procesu legislacyjnego, tj. przekazania wniosku wraz z projektem statutu Radzie Ministrów, która wydaje rozporządzenie w sprawie utworzenia związku rozwojowego.

Efektom zaproponowanych rozwiązań prawnych będzie utworzenie *związków rozwojowych* wokół miast wskazanych w projekcie Strategii Rozwoju Polski do 2035 roku jako obszary strategicznej interwencji związane z realizacją celu horyzontalnego, co umożliwi zrównoważony rozwój terytorialny oparty na policentrycznej sieci osadniczej.

Projekt ustawy ma charakter „narzędziowy”, zawiera szereg procedur umożliwiających elastyczne przekazywanie zadań publicznych, kompetencji oraz środków finansowych pomiędzy różnymi podmiotami administracji publicznej a *związkiem rozwojowym*. W tym zakresie należy wyróżnić kilka odrębnych sytuacji:

1) *Zadania własne związku rozwojowego:*

związek rozwojowy wykonuje zadania własne, przy czym gminy oraz powiaty wchodzące w jego skład mogą – poprzez odpowiednie przepisy statutowe – przekazywać mu swoje zadania własne. W takich przypadkach w statucie związku należy określać zasady finansowania tych zadań, w tym wysokość części zmiennej składki rocznej.

2) *Przekazywanie zadań spoza związku rozwojowego:*

jednostki samorządu terytorialnego spoza *związku rozwojowego*, jak również organy administracji rządowej, mogą przekazywać określone zadania publiczne *związkowi rozwojowemu* w drodze porozumień komunalnych. Porozumienie powinno wówczas precyzyjnie określać zakres przekazywanych zadań, kompetencji oraz środków finansowych.

3) *Przekształcenia organizacyjno-majątkowe:*

określono procedury przekształceniowe prowadzące do przekazania zadań, kompetencji i środków finansowych pomiędzy związkami komunalnymi, spółkami komunalnymi, jednostkami budżetowymi i samorządowymi zakładami budżetowymi gmin oraz powiatami zrzeszonymi w *związku rozwojowym*. Na podstawie wzajemnych ustaleń, wyrażonych w formie uchwały lub porozumienia, możliwe będzie dokonanie transferu uprawnień i obowiązków.

4) *Centra usług społecznych.*

związek rozwojowy będzie mógł pełnić funkcję centrum usług społecznych, koordynując realizację wybranych polityk społecznych określonych w stosownym akcie ustrojowym.

5) *Centra usług wspólnych.*

związek rozwojowy będzie mógł pełnić funkcję centrum usług wspólnych dla zrzeszonych gmin i powiatów, zapewniając obsługę prawną, finansowo-księgową, promocyjną, komunikacyjną lub inne funkcje wspierające.

Rozwiązanie to wzmacnia funkcję koordynacyjną i organizacyjną związku, zwiększając skuteczność realizacji zadań publicznych oraz efektywność wydatkowania środków publicznych.

W ustawie zaproponowano model finansowania związków rozwojowych podporządkowany celowi stopniowego wzmacniania ich zdolności instytucjonalnych. Źródła dochodów zostały skonstruowane w sposób umożliwiający zwiększanie finansowania równoległe do postępu integracji JST uczestniczących wchodzących w skład *związku rozwojowego* oraz przejmowania przez związek kolejnych zadań publicznych. Zaproponowano stopniowe dochodzenie do docelowego udziału w dochodach mieszkańców. Model ten może zostać skorygowany - ostateczne rozwiązania w tym zakresie przesądzone zostaną na etapie prac Rady Ministrów.

Istotnym rozwiązaniem proponowanym w ustawie jest nowa formuła współpracy pomiędzy administracją rządową, samorządem województwa a *związkiem rozwojowym* – komitet rozwoju. Ma on zapewnić koordynację i współpracę w planowaniu rozwoju w wieloszczeblowym systemie zarządzania publicznego. Główną kompetencją komitetu rozwoju jest opracowanie rekomendacji dot. karty rozwoju, przyjęcie oraz koordynowanie jej wdrażania. Karta rozwoju, to rodzaj umowy trójstronnej mającej charakter deklaracji i zobowiązania w zakresie podejmowania działań służących realizacji wskazanych w niej przedsięwzięć, w tym inwestycji.

Związek rozwojowy będzie opracowywał i przyjmował strategię rozwoju ponadlokalnego, konstrukcyjnie i funkcjonalnie zakorzenioną w przepisach ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1153, z późn. zm.). W strategii umożliwiono wskazanie dwóch typów obszarów. Są to obszary priorytetowego zagospodarowania i obszary ochrony istniejących funkcji. Decyzja odnośnie wskazania któregośkolwiek z obszarów pozostaje w kompetencjach *związku rozwojowego* i jest podejmowana z uwagi na potrzeby rozwojowe związku. Wskazanie obszaru priorytetowego lub odroczonego zagospodarowania umożliwia koncentrację zasobów i inwestycji zarówno realizowanych przez *związek rozwojowy* jak i JST wchodzących w jego skład. Pozwala również ukierunkować niezbędne inwestycje realizowane przez samorząd województwa lub rząd.

Projektowana ustawa wypełnia lukę normatywną, wprowadzając do systemu prawa plan zrównoważonej mobilności miejskiej oraz powierzając jego sporządzanie i uchwalanie *związkowi rozwojowemu*.

Ponadto projektowana ustawa doprecyzowuje miejsce polityki miejskiej w systemie zarządzania polityką rozwoju, określa mechanizmy koordynacji tej polityki na poziomie rządowym i regionalnym oraz wskazuje instytucje i narzędzia jej programowania, wdrażania i monitorowania. Potrzebę opracowania ustawy regulującej te kwestie sygnalizowano już w uzasadnieniu do ustawy z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz innych ustaw (Dz. U. poz. 1378); zgodnie z ustawą nowelizującą z dniem 1 stycznia tracą moc regulacje zawarte w ustawie zmienianej, dotyczące prowadzenia polityki miejskiej. Reasumując, powstanie spójna i zintegrowana polityka względem miast, określająca główne kierunki wsparcia. Rząd wraz z samorządem województwa i władzami *związków rozwojowych* uzgodnią karty rozwoju, które będą wskazywać ograniczoną listę celów rozwojowych, istotnych dla *związku rozwojowego*, realizowanych we współpracy między rządem a JST.

Jednym z założeń projektowanej ustawy jest ukierunkowanie strumieni finansowych na wsparcie współpracy JST przy jednoczesnym osłabieniu bodźców sprzyjających konfliktom i wzmacniających lokalne partykularne interesy.

Wprowadzenie *związku rozwojowego* przyczyni się do zwiększenia efektywności wydatkowania środków publicznych oraz umożliwi uzyskanie dodatkowych efektów rozwojowych dzięki synergii finansowej. Mechanizm ten pozwoli na łączenie i komplementarne wykorzystanie środków pochodzących z różnych źródeł – dochodów własnych *związków rozwojowych*, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, krajowych środków budżetowych, funduszy europejskich oraz innych dostępnych instrumentów finansowych.

Zakłada się ponadto, że *związek rozwojowy* stanie się docelowo podstawową formą współpracy jednostek samorządu terytorialnego przy wdrażaniu zintegrowanych instrumentów terytorialnych Unii Europejskiej w kolejnej perspektywie finansowej 2028–2034. Spójność z istniejącymi formami współpracy jednostek samorządu terytorialnego, w tym wykorzystywanymi w realizacji zintegrowanych inwestycji terytorialnych (ZIT), zapewniają przepisy umożliwiające utworzenie *związku rozwojowego* w drodze przekształcenia dotychczasowych struktur współpracy – *związek rozwojowy* może powstać m.in. z przekształcenia związku ZIT działającego dotychczas w formie stowarzyszenia, związku międzygminnego lub powiatowo-gminnego.

Podsumowując, istniejące w polskim porządku prawnym instrumenty współpracy JST, takie jak związki komunalne, porozumienia międzygminne czy stowarzyszenia JST – nie są wystarczające dla skutecznego zarządzania obszarami funkcjonalnymi miast. Ich ograniczony zakres kompetencji, dobrowolność, brak trwałych struktur zarządczych oraz niedostosowanie do wyzwań współczesnej urbanizacji sprawiają, że nie są one adekwatnym narzędziem do realizacji zintegrowanej polityki miejskiej.

Z tego względu wybór drogi legislacyjnej w postaci opracowania odrębnej ustawy jest celowy i uzasadniony zarówno z perspektywy normatywnej, jak i merytorycznej. Projektowane rozwiązania są odpowiedzią na potrzebę wzmocnienia zdolności instytucjonalnej JST do współpracy w ramach MOF, zapewniając mechanizmy koordynacji, wspólnego finansowania oraz realizacji działań rozwojowych w skali wykraczającej poza granice administracyjne pojedynczych jednostek.

Oprócz przepisów o charakterze delimitacyjnym, ustrojowym oraz funkcjonalno-finansowym, projektowana ustawa zawiera przepisy zmieniające inne ustawy, w tym w szczególności:

- 1) ustawę o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej;
- 2) ustawę o podatku dochodowym od osób prawnych;
- 3) ustawę o gospodarce nieruchomościami;
- 4) ustawę o samorządzie powiatowym;
- 5) ustawę o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych;
- 6) ustawę – Prawo ochrony środowiska;
- 7) ustawę o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym;
- 8) ustawę o zasadach prowadzenia polityki rozwoju;
- 9) ustawę o opłacie skarbowej;
- 10) ustawę o podatku akcyzowym;
- 11) ustawę o finansach publicznych;
- 12) ustawę o publicznym transporcie zbiorowym;
- 13) ustawę o odnawialnych źródłach energii;
- 14) ustawę o rewitalizacji;
- 15) ustawę o Funduszu Rozwoju Przewozów Autobusowych o charakterze użyteczności publicznej;
- 16) ustawę o realizowaniu usług społecznych przez Centrum Usług Społecznych.

Zmiany te mają na celu zapewnienie spójności systemowej, poprzez dostosowanie obowiązujących regulacji do rozwiązań proponowanych w projekcie.

Projektowana ustawa nie naruszy granic istniejących jednostek samorządu terytorialnego.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

W krajach członkowskich OECD i Unii Europejskiej zarządzanie MOF jest postrzegane jako kluczowy element zapewnienia skutecznej realizacji usług publicznych, planowania przestrzennego oraz zrównoważonego rozwoju. Problem rozproszenia kompetencji pomiędzy JST, których granice często nie pokrywają się z rzeczywistym zasięgiem funkcjonalnym ośrodków miejskich, został w wielu państwach rozwiązany poprzez wdrażanie różnorodnych modeli współpracy międzygminnej. Modele te obejmują zarówno formy dobrowolnej współpracy, jak i sformalizowane struktury o jasno określonych kompetencjach i źródłach finansowania.

MOF zostały zdefiniowane jako uniwersalne jednostki analiz dokonywanych na potrzeby kształtowania polityk publicznych, a zarazem jako obszary prowadzenia działań wykraczających poza granice administracyjne miast (Dijkstra, Poelman, Veneri 2019). Delimitacja takich obszarów została przeprowadzona w roku 2019 w skali wszystkich krajów OECD.

W ostatnich dekadach można zaobserwować postępującą tendencję do tworzenia rozwiązań ustrojowych i organizacyjnych wspierających współpracę w MOF – stosownie do skali miasta centralnego i zakresu jego oddziaływania. W niektórych przypadkach wokół miast tworzy się nowe jednostki administracyjne, w innych mechanizmy współpracy samorządowej nie naruszającej podziału administracyjnego.

Państwo	Forma współpracy	Zakres kompetencji	Podstawa prawna / status
Francja	Établissement public de coopération intercommunale (EPCI) – cztery stopnie współpracy międzygminnej: communautés de communes (wspólnota gmin, co najmniej 15 tys. mieszkańców), communautés d'agglomération (wspólnota gmin o łącznej liczbie mieszkańców 50 tys.), communautés urbaines (wspólnoty miejskie o łącznej liczbie mieszkańców 250 tys.), métropoles (status administracyjny przyznawany niektórym aglomeracjom miejskim, obszar miejski >650 tys.).	Planowanie przestrzenne, transport publiczny, gospodarka wodna, rozwój gospodarczy i kompetencje fakultatywne. Budżety sięgające miliardów euro. Własny system podatkowy.	Ustawowo utworzone struktury; obowiązkowe dla metropolii >450 tys. mieszkańców. Ustawa MAPTAM z 2014 r. wprowadziła status metropolii i wprowadziła zmiany dot. EPCI. Na mocy ustawy 21 aglomeracji o statusie metropolii, 3 o statusie szczególnym (Paryż, Lyon, Marsylia).
Niemcy	Europäische Metropolregionen (EMR) - 11 dobrowolnych porozumień miast, powiatów i landów; nie są nowym szczeblem administracyjnym lecz sieciami współpracy (międzygminnej i międzylandowej). Region Hannover - powstał poprzez połączenie miasta Hanower i powiatu Hanower.	EMR różnią się zakresem kompetencji i integracji - najczęściej współpraca w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego i innowacji, marketingu regionu i turystyki. Usługi publiczne, planowanie przestrzenne, gospodarka odpadami, rozwój gospodarczy, transport, ochrona środowiska.	Powstały na podstawie decyzji Konferencji Ministrów Planowania Przestrzennego. Ustawa przyjęta przez kraj związkowy Dolna Saksonia.
Włochy	Città Metropolitana	Planowanie strategiczne (plany strategiczne), planowanie przestrzenne, transport (plany zrównoważonej mobilności), rozwój społeczno-gospodarczy, wzmocnienie zdolności inwestycyjnych.	Ustawa z 2014 r. - utworzone metropolie (14) zajęły miejsce dotychczasowych prowincji.
Wielka Brytania	Combined Authority (CA) – zintegrowany zarząd, forma respektująca podmiotowość tworzących ją jednostek, ewoluująca też (w wybranych przypadkach) w kierunku bardziej zintegrowanym formom, będącym adresatem aktywnego wsparcia rządu.	Transport, infrastruktura, planowanie przestrzenne, rewitalizacja.	Ustawa z 2009 r. o demokracji lokalnej, rozwoju gospodarczym i budownictwie; ustawa z 2013 r. o wyrównywaniu szans.

W krajach OECD współpraca w MOF obejmuje nie tylko metropolie, lecz także miasta średnie i mniejsze oraz obszary o średniej gęstości zaludnienia (tzw. semi-dense areas). Rozwój tych ośrodków jest istotny dla otaczających obszarów wiejskich, ponieważ wspiera dostęp do usług, rynków pracy i infrastruktury oraz zmniejsza presję migracyjną na duże miasta. Analizy OECD wskazują, że skuteczna współpraca w takich MOF wymaga mechanizmów integrujących

różne jednostki samorządowe w zakresie planowania przestrzennego, transportu publicznego i zarządzania usługami komunalnymi, opartych zarówno na formach obligatoryjnych, jak i dobrowolnych.

Analiza rozwiązań stosowanych w państwach OECD i UE pozwala wskazać szereg cech modeli, które funkcjonują skutecznie i zapewniają trwałość działań w skali funkcjonalnej:

- 1) ustawowe umocowanie – gwarantuje trwałość struktur, przejrzystość kompetencji i odpowiedzialność publiczną;
- 2) niezależność finansowa – zapewnia zdolność operacyjną (np. poprzez podatki lokalne, dotacje celowe, opłaty za usługi);
- 3) wielopoziomowe zarządzanie – integracja działań władz lokalnych, regionalnych i centralnych w ramach wspólnej polityki terytorialnej;
- 4) reprezentacja JST – mechanizmy reprezentacji zrównoważonej (np. głosowanie ważone, konsensus) zwiększają legitymizację działań;
- 5) kompetencje planistyczne i operacyjne – umożliwiają realizację usług i polityk (transport, przestrzeń, środowisko) w sposób zintegrowany;
- 6) elastyczność – możliwość dostosowania form współpracy do lokalnych uwarunkowań i etapu rozwoju instytucjonalnego.

Na podstawie Raportu OECD z 2021 r. należy dodać, że szczególnie istotne są: powiązanie polityki miejskiej z krajowymi strategiami rozwoju, dostęp do stabilnych źródeł finansowania, długofalowe podejście łączące rozwój gospodarczy z celami klimatycznymi i społecznymi oraz systematyczne monitorowanie efektów w skali całych MOF.

Ponadto ten sam raport wskazuje, że w 162 krajach świata polityka miejska jest obecna co najmniej na poziomie krajowym jako odrębny dokument lub element strategii rozwoju i planów sektorowych (mieszkalnictwo, transport, zagospodarowanie przestrzenne). W większości państw prowadzenie polityki miejskiej pozostaje powiązane z polityką rozwoju i planowaniem przestrzennym, a za jej realizację odpowiadają ministerstwa lub agencje obejmujące szerszy zakres zadań (np. rozwój regionalny, infrastruktura, mieszkalnictwo).

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Gminy i powiaty wchodzące w skład związków rozwojowych	Zakres terytorialny <i>związków rozwojowych</i> zostanie określony w procesie tworzenia związku inicjowanego przez organ wykonawczy miasta centralnego. Lista takich ośrodków odpowiada obszarom strategicznej interwencji zdefiniowanym w projekcie śsrk.		- prowadzenie polityki miejskiej - udział w tworzeniu związku rozwojowego, kształtowanie jego statutu - udział w pracy organów <i>związku rozwojowego</i> - przekazywanie składek na rzecz <i>związku rozwojowego</i> - przekształcenie lub rozwiązanie istniejących form współpracy zgodnie ze statutem <i>związku rozwojowego</i> - przesunięcie zadań i kompetencji na <i>związek rozwojowy</i> w zakresie określonym w statucie <i>związku rozwojowego</i> - włączenie organizatorów transportu publicznego w proces integracji usług w tym zakresie
Rada Ministrów			- prowadzenie polityki miejskiej - wydanie rozporządzenia w sprawie utworzenia <i>związku rozwojowego</i> (zmiany granic <i>związku rozwojowego</i> oraz jego likwidacji)
Minister właściwy do spraw administracji publicznej			- zaopiniowanie wniosku o utworzenie <i>związku rozwojowego</i> (zmianę granic <i>związku rozwojowego</i> i jego likwidację) - przygotowanie i przekazanie Radzie Ministrów projektu rozporządzenia w sprawie utworzenia <i>związku rozwojowego</i> (zmiany granic <i>związku rozwojowego</i> oraz jego likwidacji)

Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego			- koordynacja polityki miejskiej na poziomie krajowym - zaopiniowanie wniosku o utworzenie <i>związku rozwojowego</i> (zmianę granic <i>związku rozwojowego</i> oraz jego likwidację) - tworzenie we współpracy z władzami <i>związku rozwojowego</i> i samorządem województwa karty rozwoju - podejmowanie inicjatyw, opracowywanie lub koordynowanie opracowywania i negocjowanie dokumentów niezbędnych dla aplikowania o środki finansowe Unii Europejskiej lub inne zewnętrzne finansowanie działań wobec miast
Minister właściwy do spraw transportu			- wydanie rozporządzenia dot. planów mobilności
Komitet Koordynacyjny ds. Polityki Rozwoju			- członkostwo w Komitecie rozwoju (przedstawiciel) - zatwierdzanie karty rozwoju <i>związku rozwojowego</i>
Wojewodowie	16		- opiniowanie wniosku o utworzenie <i>związku rozwojowego</i> lub zmianę jego granic - udzielenie dotacji na działania związane z utworzeniem <i>związku rozwojowego</i>, ewentualne przekazanie mienia na siedzibę <i>związku rozwojowego</i> - członkostwo w Komitecie rozwoju z głosem doradczym - nadzór nad działalnością <i>związku rozwojowego</i>
Samorządy województw	16		- koordynacja polityki miejskiej na poziomie regionalnym - opiniowanie wniosku o utworzenie <i>związku rozwojowego</i> - członkostwo w Komitecie rozwoju (marszałek, członek zarządu lub osoba upoważniona) - zatwierdzanie karty rozwoju <i>związku rozwojowego</i> (zarząd województwa) - opiniowanie strategii ponadlokalnej <i>związku rozwojowego</i> (zarząd województwa) - udział w posiedzeniach zgromadzenia <i>związku rozwojowego</i> (marszałek lub osoba upoważniona)
Regionalne Izby Obrachunkowe	16		- nadzór nad działalnością <i>związku rozwojowego</i> w zakresie spraw finansowych
Obywatele zamieszkali na terenie gmin i powiatów, które będą zrzeszone w <i>związkach rozwojowych</i>	W zależności od wielkości <i>związków rozwojowych</i> .		- udział w konsultacjach społecznych

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Zakłada się, że projekt ustawy w I połowie 2026 r. będzie podlegał konsultacjom społecznym, uzgodnieniom międzyresortowym i przekazany zostanie do zaopiniowania Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.

Projekt zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny zgodnie z § 52 ust. 1 uchwały nr 190 uchwały Rady Ministrów

Prace nad projektem ustawy są prowadzone we współpracy z samorządami i korporacjami samorządowymi. W ramach dialogu zostały przeprowadzone liczne spotkania, warsztaty i debaty. Wstępny projekt ustawy przekazano do zaopiniowania korporacjom samorządowym, tj. organizacjom zrzeszającym jednostki samorządu terytorialnego - Związkowi Województw Rzeczypospolitej Polskiej, Unii Metropolii Polskich, Związkowi Miast Polskich, Związkowi Powiatów Polskich, Unii Miasteczek Polskich, Ogólnopolskiemu Porozumieniu Organizacji Samorządowych, Związkowi Gmin Wiejskich.

Projekt nie dotyczy spraw, o których mowa w art. 1 ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucji dialogu społecznego (Dz. U. z 2018 r. poz. 2232, z późn. zm.), wobec czego nie wymaga zaopiniowania przez Radę Dialogu Społecznego.

Projekt jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

[illegible]

	zaczynają obowiązywać już w 2028 r., składki JST stanowią 50% wielkości środków przekazywanych <i>związkowi rozwojowemu</i> z budżetu państwa; - w wyliczeniach uwzględniono gminy i powiaty wchodzące w skład <i>związku rozwojowego</i> na podstawie MOF określonych w strategiach rozwoju województw lub w planach zagospodarowania przestrzennego województw. Zobowiązania po stronie budżetu państwa: - dotacja celowa wojewody na działania związane z utworzeniem <i>związku rozwojowego</i> dotyczy <i>związków rozwojowych</i> powstających od nowa - 1,2 mln zł w 2027 r. na działania związane z utworzeniem związku rozwojowego (6 dotacji w wysokości po 200 tys. zł); - udział w podatku dochodowym od osób fizycznych, od dochodów podatników tego podatku zamieszkających na obszarze związku rozwojowego: 0,19% w 2028-2029 r.; 0,29% w 2030-2031 r.; 0,39% w 2032-2033 r., 0,49% w 2034 r. i kolejnych latach. Zobowiązania JST wobec <i>związku rozwojowego</i> - składka roczna podzielona na część stałą i zmienną. - część stała składki rocznej stanowi odpowiednik wsparcia udzielanego związkowi ze środków budżetu państwa (łączna suma składek wnoszonych przez jednostki samorządu terytorialnego do budżetu związku rozwojowego powinna wynosić 50% kwoty dofinansowania związku ze środków budżetu państwa, przekazywanych w ramach udziału <i>związku rozwojowego</i> w dochodzie mieszkańców); - część zmienna zależna od liczby i zakresu realizowanych przez związek zadań powierzonych – nie ma możliwości uwzględnia w wyliczeniach; zadania powierzone zostaną określone w statutach <i>związków rozwojowych</i>, ustawa nie zobowiązuje JST do powierzenia konkretnych zadań. Zakłada się, że powołanie <i>związku rozwojowego</i> przynosić będzie korzyści gospodarcze - wzrost PKB, zwiększone wpływy podatkowe. Pozytywne efekty gospodarcze pojawiają się z pewnym opóźnieniem zależnym od dynamiki rozwojowej poszczególnych MOF. W przypadku GZM w okresie 2021-2023 wpływ na wzrost PKB szacuje się na poziomie 6,4 pkt proc. (w cenach stałych ok. 1,3 pkt proc., ok. 0,65 pkt proc. rocznie). Wzrost PKB pośrednio przekładać się będzie na wyższe wpływy z podatku PIT – w latach 2021-2023 w związku z powstaniem GZM wpływy z podatku PIT wzrosły przeciętnie o 0,7 pkt proc. Wzrosną również inne dochody budżetowe - np. z CIT, podatku od nieruchomości. Powołanie <i>związku rozwojowego</i> może również pozytywnie oddziaływać na ruchy ludnościowe – chętniejsze osiedlanie się w gminach należących do związku, niż poza nim (szczególnie w mieście centralnym i gminach dobrze skomunikowanych z nim transportem publicznym), co ograniczało będzie niekontrolowaną suburbanizację. Migracje pociągną za sobą zmiany w aktywności budowlanej. Pozytywnie wpłyną na rynki pracy, a w szczególności na wzrost intensywności przepływów siły roboczej pomiędzy różnymi obszarami <i>związku rozwojowego</i>. Wyższy wzrost gospodarczy na terenie <i>związku rozwojowego</i> może także przekładać się na zmniejszenie wydatków społecznych budżetu (np. wydatki na zasiłki dla bezrobotnych, inne zasiłki wypłacane w ramach pomocy społecznej).
--	--

Skutki		0	1	2	3	5	10	<i>Łącznie (0-10)</i>
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	<i>Łącznie (0-10)</i>
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z r.)	duże przedsiębiorstwa	0	0	0	0	0	0	0
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	0	0	0	0	0	0	0
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	0	0	0	0	0	0	0
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	W średnim i długim okresie pozytywny wpływ regulacji na jakość życia rodzin, obywateli zamieszkających na obszarze <i>związków rozwojowych</i> oraz osób regularnie bądź okazjonalnie odwiedzających <i>związki rozwojowe</i> . <i>Związki rozwojowe</i> w ramach prowadzonego planowania strategicznego będą odgrywać istotną rolę w zakresie rozwoju infrastruktury, w tym w szczególności infrastruktury transportowej. Zakres ten pozostaje w ścisłej korelacji z kluczowym zadaniem <i>związków rozwojowych</i> , jakim jest organizacja publicznego transportu						
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw							

		zbiorowego, obejmująca m.in. integrację lokalnych systemów transportowych oraz rozwój mobilności miejskiej. Rozwój infrastruktury transportowej w sposób bezpośredni przekłada się na zwiększenie dostępności do usług publicznych oraz podniesienie jakości życia mieszkańców. Lepsze zarządzanie w MOF stworzy dogodniejsze warunki dla rozwoju już funkcjonujących na ich obszarze przedsiębiorstw oraz przyciągać będzie nowe podmioty gospodarcze.
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	<i>Związek rozwojowy</i> może pełnić funkcję Centrum Usług Wspólnych (CUW) lub Centrum Usług Społecznych (CUS), realizując zadania z zakresu polityki społecznej w imieniu gmin lub gmin i powiatów zrzeszonych w ramach związku. Dodatkowo, w ramach realizacji zasady solidarności obszaru, <i>związek rozwojowy</i> może wspierać jednostki samorządu terytorialnego o niższym standardzie usług społecznych, wynikającym z uwarunkowań społeczno-gospodarczych, ograniczonych zasobów finansowych lub opóźnień rozwojowych.
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Możliwość korzystania z synergii różnych źródeł finansowania, w tym unijnych, wokół celów uzgodnionych w karcie rozwoju. Lepsza organizacja transportu publicznego, wyższej jakości przestrzeń publiczna, lepszy dostęp do usług, dostęp do terenów zielonych i czystego środowiska, dobrej jakości kapitał ludzki, a przede wszystkim efektywniejsze zarządzanie procesami rozwojowymi przez <i>związki rozwojowe</i> budować będzie dobry klimat dla rozwoju przedsiębiorczości na obszarach <i>związków rozwojowych</i> . Tym samym wzmacniać będzie konkurencyjność obszaru.	

8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

☐ nie dotyczy

Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).

☐ tak
☐ nie
☒ nie dotyczy

☒ zmniejszenie liczby dokumentów
☐ zmniejszenie liczby procedur
☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy
☐ inne:

☐ zwiększenie liczby dokumentów
☐ zwiększenie liczby procedur
☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy
☐ inne:

Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektronizacji.

☐ tak
☐ nie
☒ nie dotyczy

Komentarz:

Projektowana ustawa będzie miała wpływ na funkcjonowanie podmiotów zaliczanych do sektora finansów publicznych położonych w gminach i powiatach, które utworzą *związki rozwojowe*. Na skutek zaprojektowanych w ustawie rozwiązań, a także działań, które będą podejmowane przez władze związków oraz zmian organizacyjnych, które dotkną niektóre podmioty zaliczane do sektora finansów publicznych, będą musiały być przedkładane odpowiednie sprawozdania.

Poprzez wprowadzenie w obrębie *związku rozwojowego* jednolitego planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego nastąpi zmniejszenie liczby funkcjonujących do tej pory odrębnie od siebie dokumentów tego rodzaju, sporządzanych przez indywidualnych organizatorów publicznego transportu zbiorowego.

Związki rozwojowe będą musiały przygotować we współpracy ze stroną rządową i samorządem województwa karty rozwoju. Zobowiązane zostaną również do przygotowania strategii rozwoju ponadlokalnego dla całego obszaru *związku rozwojowego*. Strategia rozwoju ponadlokalnego związku rozwojowego może zastąpić strategię rozwoju gmin, w takim przypadku nastąpi zmniejszenie liczby dokumentów.

9. Wpływ na rynek pracy

Pozytywny wpływ ustawy na rynek pracy związany będzie przede wszystkim ze spodziewaną poprawą powiązań transportowych w obrębie lokalnych rynków pracy obejmujących miasta i ich otoczenie. Dostęp do efektywnego i zintegrowanego systemu komunikacji publicznej zwiększy mobilność pracowniczą, a dla wielu osób wykluczonych dotąd komunikacyjnie otworzy nowe możliwości zatrudnienia. Jednocześnie lepsza dostępność komunikacyjna miasta centralnego może zwiększyć liczbę osób korzystających z dóbr i usług o charakterze ponadlokalnym zlokalizowanych w mieście, tym samym wzmacniając tego typu działalności.

Przewidywana konsolidacja zadań powiatów i miast na prawach powiatu w *związkach rozwojowych* stworzy także warunki do współpracy służb zatrudnienia, co pozwoli na lepszą realizację zadań związanych z aktywizacją zawodową i wspieraniem rynku pracy na obszarze *związku rozwojowego*.

Jednocześnie przez tworzenie dogodnych warunków osadniczych w miastach średnich, jednym z efektów działalności *związków rozwojowych* może być ściąganie przedsiębiorczych osób, które wyemigrowały do większych miast w Polsce i zagranicą, aby rozwijały swoją działalność handlową, usługową czy produkcyjną w oparciu o lokalne zasoby ludzkie i infrastrukturalne. Także poprawa dostępności mieszkań dzięki wprowadzeniu rozwiązań w ramach specjalnych stref mieszkaniowych może spowolnić odpływ młodych mieszkańców lub nawet przyciągnąć nowych i w ten sposób zahamować odpływ talentów. Ponadto rozwój i poprawa jakości usług publicznych może sprzyjać powstawaniu stabilnych, lokalnych miejsc pracy.

10. Wpływ na pozostałe obszary

x <u>środowisko naturalne</u> x <u>sytuacja i rozwój regionalny</u> ☐ sądy powszechne, administracyjne lub wojskowe	x <u>demografia</u> ☐ mienie państwowe x inne: planowanie przestrzenne, transport, mieszkalnictwo	☐ informatyzacja ☐ zdrowie
--	--	---

Omówienie wpływu	Środowisko naturalne: możliwość koordynacji działań na rzecz ochrony powietrza, środowiska, zasobów wodnych; plany adaptacji do zmian klimatu. Sytuacja i rozwój regionalny: utrzymanie policentrycznej struktury kraju, integracja rozwoju miast i regionów, terytorializacja polityki miejskiej na poziomie krajowym. Demografia: powstrzymanie odpływu mieszkańców z miast średnich. Transport: koordynacja zadań transportowych na poziomie obszaru funkcjonalnego i jego otoczenia subregionalnego. Planowanie przestrzenne i mieszkalnictwo: integracja planowania społeczno-gospodarczego z przestrzennym, , rozwiązań z zakresu mobilności miejskiej i subregionalnej.
------------------	--

11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego

Z dniem wejścia w życie ustawy.

12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

Przedmiotowa regulacja będzie miała istotny wpływ na rozwój MOF i dlatego będzie podlegać ocenie ex-post. Z uwagi na dostępność danych będzie ona możliwa do przeprowadzenia po okresie 3-5 lat obowiązywania ustawy.

Ewaluacja uwzględniac będzie w szczególności dwa zasadnicze wskaźniki. Pierwszym wskaźnikiem jest liczba utworzonych związków rozwojowych w odniesieniu do maksymalnej dopuszczalnej liczby tego rodzaju podmiotów (82). Wskaźnik ten umożliwia ocenę stopnia wykorzystania potencjału instytucjonalnego w ramach obowiązujących regulacji prawnych. Drugim wskaźnikiem jest poziom zaawansowania integracji w ramach związków rozwojowych zobrazowany rodzajem zadań, jakie będą realizowane lub koordynowane przez związki rozwojowe.

Badanie ewaluacyjne ponadto zbada wpływ funkcjonowania związków rozwojowych na różne aspekty życia społeczno-gospodarczego. Proponowane mierniki:

- 1) PKB per capita – wzrost gospodarczy w przeliczeniu na mieszkańca;
- 2) stopa bezrobocia – zmiany w poziomie zatrudnienia i dostępności miejsc pracy;
- 3) liczba nowych inwestycji – ilość zarejestrowanych działalności gospodarczych i nakłady inwestycyjne;
- 4) dochody własne samorządów – analiza wpływów z podatków i opłat lokalnych;
- 5) liczba osób dojeżdżających do pracy – wpływ na mobilność zawodową mieszkańców;
- 6) średni czas dojazdu do pracy/szkoły – zmiany w efektywności komunikacji;
- 7) liczba pasażerów transportu publicznego – wzrost/spadek korzystania z komunikacji zbiorowej;
- 8) zanieczyszczenie powietrza (PM10, NO2) – wpływ transportu na środowisko;
- 9) liczba ludności – czy związek przyciąga nowych mieszkańców;
- 10) saldo migracji wewnętrznej i zagranicznej – atrakcyjność regionu dla nowych mieszkańców;
- 11) liczba inwestycji infrastrukturalnych – drogi, mosty, kolej, transport publiczny;
- 12) powierzchnia terenów zielonych na mieszkańca – dbałość o ekologię i jakość życia;
- 13) dostępność wody i energii odnawialnej – wpływ na zrównoważony rozwój;
- 14) gospodarka odpadami – ilość odpadów poddawanych recyklingowi.

13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)

- Ahrend, R., Schumann, A. (2014), *Approaches to Metropolitan Area Governance: A Country Overview*, OECD Regional Development Working Papers, No. 2014/03.
- Council of Europe (2007), *Good Practices in Intermunicipal Co-operation*. Report on the European Committee on Local and Regional Democracy (CDLR), Strasbourg.
- Dijkstra, L., Poelman H., Veneri P. (2019), *The EU-OECD definition of a functional urban area*, OECD Regional Development Working Papers, No. 2019/11, OECD Publishing, Paris.
- Hausner, J. i in. (2013), *Narastające dysfunkcje, zasadnicze dylematy, konieczne działania : raport o stanie samorządności terytorialnej w Polsce*, MSAP UEK, Kraków.
- Izdebski, H. (2010), *Dwadzieścia lat samorządu terytorialnego - potrzeba rozwiązania problemu metropolii* [w:] *Metropolie. Wyzwanie polskiej polityki miejskiej*, red. A. Lutrzykowski, R. Gawłowski, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń.
- Janas, K., Jarczewski, W. (red.) (2017), *Zarządzanie i współpraca w miejskich obszarach funkcjonalnych. Raport o stanie polskich miast*, Instytut Rozwoju Miast, Kraków.
- Kowalewski, A., Markowski, T., Śleszyński, P., (red.) (2018) *Studia nad chaosem przestrzennym*, KPZK PAN, Warszawa.
- OECD/UN-Habitat/UNOPS (2021), *Global State of National Urban Policy 2021: Achieving Sustainable Development Goals and Delivering Climate Action*, OECD Publishing, Paris,
- Swianiewicz, P. (2014), *Ocena podziału terytorialnego państwa z uwzględnieniem efektywności funkcjonowania urzędów organów jednostek samorządu terytorialnego –wnioski i rekomendacje*, Raport przygotowany na zlecenie Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji, Warszawa.
- Sześciło, D. (red.) (2019), *Polska samorządów. Silna demokracja, skuteczne państwo*, Fundacja im. Stefana Batorego, Warszawa.
- Śleszyński, P., Kukołowicz, P. (2021), *Spoleczno-gospodarcze skutki chaosu przestrzennego*, Polski Instytut Ekonomiczny, Warszawa.